

GEOGRAAFIA AINEKAVA

Gümnaasiumi 11.klassile

1. Õpiesmärgid.

11. klassis geograafiaõpetamisega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu, saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- on omandanud süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest esinemisest, vastastikustest seostest ning arengust;
- märkab ja teeb vahet kohalikel, regionaalsetel ning globaalsetel sotsiaal-majanduslikel ja keskkonnaprobleemidel ning osaleb aktiivse maailmakodanikuna nende lahendamisel;
- rakendab geograafiaprobleeme lahendades teaduslikku meetodit;
- mõistab inimtegevuse võimalusi ja tagajärgi erinevates geograafilistes tingimustes, väärtustades nii kodukoha kui ka teiste piirkondade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut;
- leiab nii eesti- kui ka võõrkeelsetest teabeallikatest geograafiaalast infot, hindab seda kriitiliselt ning teeb põhjendatud järeldusi ja otsuseid;
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, rakendab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi igapäevaelus ning arvestab neid elukutset valides;
- arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, on loov, ettevõtlik ning motiveeritud elukestvaks õppeks.

2. Õppesisu - 70 tundi.

I kursus „Rahvastik ja majandus” - 35 tundi

2.1. Geograafia areng ja uurimismeetodid – 2 tundi

- Geograafia areng ja peamised uurimisvaldkonnad.
- Nüüdisaegsed uurimismeetodid geograafias.

Põhimõisted: inim- ja loodusgeograafia, kaugseire, GIS, Eesti põhikaart.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Tutvumine interaktiivse kaardi võimalustega ja Maa-ameti kaardiserveriga.

2.2. Rahvastik - 10 tundi.

- Rahvastiku paiknemine ja tihedus, seda mõjutavad tegurid.
- Maailma rahvaarv ja selle muutumine.
- Demograafiline üleminek.
- Rahvastiku struktuur ja selle mõju riigi arengule.
- Sündimust ja suremust mõjutavad tegurid.
- Rahvastikupoliitika.

- Rände põhjused ning liigitamine.
- Peamised rändevood maailmas.
- Rände tagajärjed. Pagulasprobleemid maailmas.

Põhimõisted: demograafia, demograafiline üleminek, traditsiooniline rahvastiku tüüp, nüüdisaegne rahvastiku tüüp, demograafiline plahvatus, rahvastiku vananemine, sündimus, suremus, loomulik iive, rahvastiku soolis-vanuseline koosseis, migratsioon, immigratsioon, emigratsioon, migratsiooni tõmbe- ja tõuketegurid, tööhõive struktuur, rahvastikupoliitika.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate järgi ühe valitud riigi demograafilise situatsiooni ülevaate koostamine.

2.3. Asustus - 8 tundi.

- Asustuse areng maailmas ning asulate paiknemist mõjutavad tegurid eri aegadel.
- Linnad ja maaasulad arenenud ja arengumaades.
- Linnastumise kulg maailmas.
- Linnade sisestruktuur ning selle muutumine.
- Linnastumisega kaasnevad probleemid arenenud ja arengumaades.
- Linnakeskkond ja selle planeerimine.

Põhimõisted: : linnastumine, eeslinnastumine, ülelinnastumine, slumm, linna sisestruktuur.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Oma koduasula sisestruktuuri analüüs.

Ühe valitud riigi või regiooni asustuse analüüs teabeallikate järgi.

2.4. Muutused maailmamajanduses - 10 tundi.

- Muutused majanduse struktuuris ja hõives.
- Tootmist mõjutavad tegurid ning muutused tootmise paigutuses.
- Rahvusvahelised firmad.
- Autotööstus.
- Turismi areng.
- Turismi roll riigi majanduses ja mõju keskkonnale.
- Transpordi areng ja mõju maailmamajandusele.
- Rahvusvaheline kaubandus.

Põhimõisted: majanduse struktuur, primaarne, sekundaarne, tertsiaarne ja kvaternaarne sektor, kapital, võrgustikupõhine majandus, kõrgtehnoloogiline tootmine, teaduspark, rahvusvaheline firma, geograafiline tööjaotus, transpordigeograafiline asend.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate põhjal ühe valitud riigi tööstuse ja selle paiknemise, transpordigeograafilise asendi, turismi arengueelduste ning rolli maailmamajanduses analüüs.

2.5. Ühiskonna areng ja üleilmastumine- 5 tundi

- Riikide liigitamine arengutaseme ja panuse järgi maailmamajandusse.
- Arengutaseme mõõtmine.
- Eri arengutasemega riigid.
- Agraar-, tööstus- ja infoühiskonna rahvastik, majandus ning ruumiline korraldus.
- Üleilmastumine ja maailmamajanduse areng.

Põhimõisted: agraar-, industriaal- ja infoühiskond, arengumaa ja arenenud riik, üleilmastumine, SKT, inimarengu indeks.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate põhjal ühe valitud riigi arengutaseme, analüüs selle seotusest arengu eelduste ja majanduse struktuuriga.

Riikide võrdlus arengutaseme näitajate põhjal.

II kursus „Loodusvarad ja nende kasutamine” - 35 tundi

2.6. Põllumajandus ja toiduainetööstus- 9 tundi

- Maailma toiduprobleemid.
- Põllumajanduse arengut mõjutavad tegurid.
- Põllumajanduse spetsialiseerumine.
- Põllumajandusliku tootmise tüübid.
- Põllumajanduslik tootmine eri loodusoludes ja arengutasemega riikides.
- Põllumajanduse mõju keskkonnale.

Põhimõisted: vegetatsiooniperiood, haritav maa, põllumajanduse spetsialiseerumine, ekstensiivne

ja intensiivne põllumajandus, omatarbeline ja kaubanduslik põllumajandus, ökoloogiline ehk mahepõllumajandus, segatalu, hiigelfarm, ekstensiivne teraviljatalu, rantšo, istandus, muldade erosioon, sooldumine ja degradeerumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine ühe valitud riigi põllumajandusest.

2.6. Vesi ja veega seotud probleemid – 12 tundi

- Vee ja veekogudega seotud konfliktid.
- Maailma kalandus ja vesiviljelus.
- Maavarade ammutamine šelfialadel.
- Maailmamere reostumine ning kalavarude vähenemine.
- Rahvusvahelised lepped maailmamere ja selle elustiku kasutamisel.
- Erineva veerežiimiga jõed.
- Üleujutused ja jõgede hääbumine.
- Põhjavee kujunemine ning põhjaveetaseme muutumine.
- Põhjavee kasutamine, reostumine ja kaitse.
- Niisutus põllumajandus.

Põhimõisted: vesiviljelus, šelf, veeringe, veerežiim, hüdrograaf, jõgede äravool, valgla, infiltratsioon, alanduslehter, niisutus põllundus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate põhjal ühe valitud riigi kalanduse ja vesiviljeluse analüüs.
Etteantud jõe hüdrograafi analüüs ning selle seostamine kliimaga.

2.7. Maailma metsad – 7 tundi

- Metsade hävimine ja selle põhjused.
- Ekvatoriaalsed vihmametsad ja nende majandamine.
- Parasvöötme okasmetsad ja nende majandamine.
- Taim- ja muldkatte kujunemise tingimused okasmetsa ning vihmametsa vööndis.
- Metsade säästlik majandamine ja kaitse.

Põhimõisted: metsatüüp, bioloogiline mitmekesisus, metsasus, puiduvaru, puidu juurdekasv, metsamajandus, jätkusuutlik ja säästev areng.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine ühe valitud riigi metsamajandusest.
2. Regioonide või riikide metsade ja nende kasutamise iseloomustus ning võrdlus.

2.8. Energiamaajandus ja keskkonnaprobleemid – 7 tundi

- Maailma energiaprobleemid.
- Energiaressursid ja maailma energiamaajandus.
- Nüüdisaegsed tehnoloogiad energiamaajanduses.
- Energiamaajandusega kaasnevad keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: energiamaajandus, taastuvad ja taastumatud energiaallikad, alternatiivenergia, fossiilsed kütused, biokütused, tuuma-, hüdro-, tuule-, päikese-, bio-, loodete, lainete ja geotermaalenergia, passiivmaja, energiakriis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate järgi ülevaate koostamine ühe valitud riigi energiamaajandusest.

3. Õpitulemused.

11. klassi õpilane:

- on omandanud ettekujutuse geograafia arengust, teab geograafia seoseid teiste
- teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;
- toob näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias; teeb vaatlusi ja
- mõõdistamisi, korraldab küsitlusi ning kasutab andmebaase vajalike andmete kogumiseks;
- kasutab teabeallikaid, sh kaarte, info leidmiseks, seoste analüüsiks ning üldistuste ja
- järelduste tegemiseks;
- analüüsib teabeallikate, sh kaartide järgi etteantud piirkonna loodusolusid, rahvastikku, majandust ning inimtegevuse võimalikke tagajärgi.
- analüüsib temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning
- tihedust maailmas, etteantud regioonis või riigis;

- analüüsib demograafilise ülemineku teooriale toetudes rahvaarvu muutumist maailmas,
- etteantud regioonis või riigis ning seostab seda arengutasemega;
- analüüsib rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi rahvastiku soolis-vanuselist struktuuri ning selle mõju majanduse arengule;
- võrdleb sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi;
- toob näiteid rahvastikupoliitika ja selle vajalikkuse kohta;
- teab rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi ning analüüsib etteantud piirkonna rännet, seostades seda peamiste tõmbe- ja tõuketeguritega;
- analüüsib rändega kaasnevaid positiivseid ja negatiivseid tagajärgi lähte- ja sihtriigile ning mõjusid elukohariiki vahetanud inimesele;
- analüüsib teabeallikate põhjal etteantud riigi rahvastikku (demograafilist situatsiooni), rahvastikuprotsesse ja nende mõju riigi majandusele;
- väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on salliv teiste rahvaste kommete, traditsioonide ja religiooni suhtes.
- võrdleb linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades;
- analüüsib linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades;
- analüüsib etteantud info põhjal linna sisestruktuuri ning selle muutusi,
- toob näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta;
- analüüsib kaardi ja muude teabeallikate põhjal etteantud riigi või piirkonna asustust;
- on omandanud ülevaate maailma linnastunud piirkondadest, nimetab ning näitab kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid.
- analüüsib teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi;
- analüüsib tootmise paigutusnihkeid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel;
- analüüsib tööstusettevõtte tootmiskorraldust ja paigutusnihkeid autotööstuse näitel;
- toob näiteid tehnoloogia ja tootearenduse mõju kohta majanduse arengule;
- analüüsib etteantud teabeallikate järgi riigi turismimajandust, selle arengueeldusi, seoseid teiste majandusharudega, rolli maailmamajanduses ning mõju keskkonnale;
- analüüsib teabeallikate järgi riigi transpordigeograafilist asendit ja transpordi osa riigi majanduses;
- analüüsib maailmakaubanduse peamisi kaubavoogusid.
- teab arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel;
- iseloomustab agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust;
- selgitab globaliseerumise eri aspekte, toob näiteid selle mõju kohta arenenud ja arengumaadele;
- võrdleb ja analüüsib teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi;
- on omandanud ülevaate maailma poliitilisest kaardist, nimetab ja näitab kaardil kõik Euroopa riigid ja pealinnad ning maailma suuremad riigid.
- selgitab toiduprobleemide tekkepõhjusti maailma eri regioonides;
- teab mullaviljakuse vähenemist ja mulla hävimist põhjustavaid tegureid ning toob näiteid mulla kaitsmise võimaluste kohta;
- iseloomustab põllumajandust ja selle mõju keskkonnale eri loodusoludes ning arengutasemega riikides;
- analüüsib teabeallikate põhjal riigi põllumajanduse ja toiduainetööstuse arengu eeldusi ning arengut;
- on omandanud ülevaate olulisemate kultuurtaimede (nisu, maisi, riisi, kohvi, tee, suhkruroo ja puuvilla) peamistest kasvatuspiirkondadest ning eksportijatest.

- toob näiteid vee ja veekogude kasutamise kohta tekkinud probleemide kohta riikide vahel;
- on omandanud ülevaate maailma tähtsamatest kalapüügi- ja vesiviljeluspiirkondadest;
- analüüsib maailmamere majandusliku kasutamise seotud keskkonnaprobleeme ning põhjendab maailmamere kaitse vajalikkust;
- analüüsib jõgede äravoolu mõjutavaid tegureid, jõgede hääbumise ja üleujutuste võimalikke põhjusi ja tagajärgi ning majanduslikku mõju;
- selgitab põhjavee kujunemist (infiltratsiooni) erinevate tegurite mõjul ning toob näiteid põhjavee alanemise ja reostumise põhjuste ning tagajärgede kohta;
- toob näiteid niisutus põllundusega kaasnevate probleemide kohta.
- selgitab metsamajanduse ja puidutööstuse seotud keskkonnaprobleeme;
- nimetab maailma metsarikkamaid piirkondi ja riike ning näitab kaardil peamisi puidu ja puidutoodete kaubavoogusid;
- analüüsib vihmametsa kui ökosüsteemi ning selgitab vihmametsade globaalset tähtsust;
- analüüsib vihmametsade majanduslikku tähtsust, nende majandamist ja keskkonnaprobleeme;
- analüüsib parasvöötme okasmetsa kui ökosüsteemi ning iseloomustab metsamajandust ja keskkonnaprobleeme okasmetsavööndis.
- analüüsib energiaprobleemide tekkepõhjusti ja võimalikke lahendusi ning väärtustab säästlikku energia kasutamist;
- selgitab energiaressursside kasutamisega kaasnevaid poliitilisi, majanduslikke ja keskkonnaprobleeme;
- analüüsib etteantud teabe järgi muutusi maailma energiamajanduses;
- nimetab maailma energiavarade (nafta, maagaasi, kivisöe) kaevandamise/ammutamise, töötlemise ja tarbimise tähtsamaid piirkondi;
- nimetab maailma suuremaid hüdro- ja tuumaenergiat tootvaid riike;
- analüüsib alternatiivsete energiaallikate kasutamise võimalusi ning nende kasutamisega kaasnevaid probleeme;
- analüüsib teabeallikate põhjal riigi energiaressursse ja nende kasutamist.

4.Hindamine

- Kujundav
- Jooksev
- Kokkuvõttev (kursus)
- Jooksva hindamise puhul õpilasel peab olema mitte vähem kui 3 jooksvat hinnet, mille alusel moodustab kursusi lõplik hinne.
- Jooksev hindamine sisaldab:
  - Hinded suulise vastuse eest
  - Hinded kirjaliku küsitluse alusel
  - Igal kursussil viiakse läbi-
  - Praktilised tööd,

- IKT rakendamine,
- ettekanne, referaat.
- Kontrolltöö
- „Rahvastiku paiknemine ja tihedus, seda mõjutavad tegurid“
- „Muutused majanduse struktuuris ja hõives.“
- „Põllumajanduse spetsialiseerumine.“
- „Energiareessursid ja maailma energiamajandus“.

Tase	Teema: Geograafia areng ja uurimismeetodid
5	<p>On omandanud ettekujutuse geograafia arengust, teab geograafia seoseid teiste teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;</p> <p>Toob näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias; teeb vaatlusi ja mõõdistamisi, korraldab küsitlusi ning kasutab andmebaase vajalike andmete kogumiseks;</p> <p>Kasutab teabeallikaid, sh kaarte, info leidmiseks, seoste analüüsiks ning üldistuste ja järelduste tegemiseks;</p> <p>Analüüsib teabeallikate, sh kaartide järgi etteantud piirkonna loodusolusid, rahvastikku, majandust ning inimtegevuse võimalikke tagajärgi.</p>
4	<p>On omandanud ettekujutuse geograafia arengust, teab geograafia seoseid teiste teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;</p> <p>Toob näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias; ning kasutab andmebaase vajalike andmete kogumiseks;</p> <p>Kasutab teabeallikaid, sh kaarte, info leidmiseks;</p> <p>Analüüsib teabeallikate, sh kaartide järgi etteantud piirkonna loodusolusid, rahvastikku, majandust ning inimtegevuse võimalikke tagajärgi.</p>
3	<p>On omandanud ettekujutuse geograafia arengust, teab geograafia seoseid teiste teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;</p> <p>Toob näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias; ning kasutab andmebaase vajalike andmete kogumiseks;</p> <p>Kasutab teabeallikaid, sh kaarte, info leidmiseks;</p> <p>Mõistab kuidas iseloomustada teabeallikate, sh kaartide järgi etteantud piirkonna loodusolusid, rahvastikku, majandust ning inimtegevuse võimalikke tagajärgi.</p>
2	<p>On omandanud ettekujutuse geograafia arengust, teab geograafia seoseid teiste teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;</p> <p>Toob näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias;</p>
	Teema: Rahvastik
5	<p>Analüüsib temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning tihedust maailmas, etteantud regioonis või riigis;</p> <p>Analüüsib demograafilise ülemineku teooriale toetudes rahvaarvu muutumist maailmas, etteantud regioonis või riigis ning seostab seda arengutasemega;</p>

	<p>Analüüsib rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi rahvastiku soolis-vanuselist struktuuri ning selle mõju majanduse arengule; Võrdleb sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi; Toob näiteid rahvastikupoliitika ja selle vajalikkuse kohta; Teab rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi ning analüüsib etteantud piirkonna rännet, seostades seda peamiste tõmbe- ja tõuketeguritega; Analüüsib rändega kaasnevaid positiivseid ja negatiivseid tagajärgi lähte- ja sihtriigile ning mõjusid elukohariiki vahetanud inimesele; Analüüsib teabeallikate põhjal etteantud riigi rahvastikku (demograafilist situatsiooni), rahvastikuprotsesse ja nende mõju riigi majandusele; Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on salliv teiste rahvaste kommete, traditsioonide ja religiooni suhtes.</p>
4	<p>Oskab analüüsida temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning tihedust maailmas, etteantud regioonis või riigis; Võib analüüsida demograafilise ülemineku teooriale toetudes rahvaarvu muutumist maailmas, etteantud regioonis või riigis ning seostab seda arengutasemega; Oskab analüüsida rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi rahvastiku soolis-vanuselist struktuuri ning selle mõju majanduse arengule; Võrdleb sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi; Toob näiteid rahvastikupoliitika ja selle vajalikkuse kohta; Teab rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi ning analüüsib etteantud piirkonna rännet; Analüüsib teabeallikate põhjal etteantud riigi rahvastikku (demograafilist situatsiooni); Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on salliv teiste rahvaste kommete, traditsioonide ja religiooni suhtes.</p>
3	<p>Oskab analüüsida õpetaja abil temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning tihedust maailmas, etteantud regioonis või riigis; Teab kuidas analüüsida rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi rahvastiku soolis-vanuselist struktuuri ning selle mõju majanduse arengule; Võrdleb sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi; Toob näiteid rahvastikupoliitika ja selle vajalikkuse kohta; Teab rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi; Analüüsib teabeallikate põhjal etteantud riigi rahvastikku (demograafilist situatsiooni); Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on salliv teiste rahvaste kommete, traditsioonide ja religiooni suhtes.</p>
2	<p>Teab kuidas analüüsida temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning tihedust maailmas, etteantud regioonis või riigis; Teab kuidas võrdelda sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi; Teab rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi;</p>

	Teema: Asustus
5	Võrdleb linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades; Analüüsib linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades; Analüüsib etteantud info põhjal linna sisestruktuuri ning selle muutusi; Toob näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta; Oskab analüüsida kaardi ja muude teabeallikate põhjal etteantud riigi või piirkonna asustust; On omandanud ülevaate maailma linnastunud piirkondadest, nimetab ning näitab kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid.
4	Võrdleb linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades; Analüüsib linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades; Analüüsib etteantud info põhjal linna sisestruktuuri ning selle muutusi; Toob näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta; Võib analüüsida kaardi ja muude teabeallikate põhjal etteantud riigi või piirkonna asustust; On omandanud ülevaate maailma linnastunud piirkondadest, nimetab ning näitab kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid.
3	Võrdleb linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades; Analüüsib linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades; Toob näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta; Võib õpetaja abil analüüsida kaardi ja muude teabeallikate põhjal etteantud riigi või piirkonna asustust; On omandanud ülevaate maailma linnastunud piirkondadest, nimetab maailma suuremaid linnu ja linnastuid.
2	Teab linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades; Teab linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades; Teab näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta; On omandanud ülevaate maailma linnastunud piirkondadest.
	Teema: Muutused maailmamajanduses
5	Analüüsib teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi; Analüüsib tootmise paigutusnihkeid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel; Analüüsib tööstusettevõtte tootmiskorraldust ja paigutusnihkeid autotööstuse näitel; Oskab tuua näiteid tehnoloogia ja tootearenduse mõju kohta majanduse arengule; Analüüsib etteantud teabeallikate järgi riigi turismimajandust, selle arengueeldusi, seoseid teiste majandusharudega, rolli maailmamajanduses ning mõju keskkonnale; Analüüsib teabeallikate järgi riigi transpordigeograafilist asendit ja transpordi osa riigi majanduses; Analüüsib maailmakaubanduse peamisi kaubavoogusid.
4	Analüüsib teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi; Analüüsib tootmise paigutusnihkeid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel; Analüüsib tööstusettevõtte tootmiskorraldust ja paigutusnihkeid

	<p>autotööstuse näitel; Võib tuua näiteid tehnoloogia ja tootearenduse mõju kohta majanduse arengule; Teab ja võib analüüsida etteantud teabeallikate järgi riigi turismimajandust, selle arengueeldusi, seoseid teiste majandusharudega, rolli maailmamajanduses ning mõju keskkonnale; Teab teabeallikate järgi riigi transpordigeograafilist asendit ja transpordi osa riigi majanduses; Teab maailmakaubanduse peamisi kaubavoogusid.</p>
3	<p>Teab teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi; Teab tootmise paigutusniheid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel; Teab tööstusettevõtte tootmiskorraldust ja paigutusniheid autotööstuse näitel; Teab teabeallikate järgi riigi transpordigeograafilist asendit ja transpordi osa riigi majanduses; Teab maailmakaubanduse peamisi kaubavoogusid.</p>
2	<p>Teab teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi; Teab tootmise paigutusniheid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel;</p>
	<p>Teema: Ühiskonna areng ja üleilmastumine</p>
5	<p>Teab arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel; Oskab iseloomustada agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust; Selgitab globaliseerumise eri aspekte, toob näiteid selle mõju kohta arenenud ja arengumaadele; Võrdleb ja analüüsib teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi; On omandanud ülevaate maailma poliitilisest kaardist, nimetab ja näitab kaardil kõik Euroopa riigid ja pealinnad ning maailma suuremad riigid.</p>
4	<p>Teab arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel; Oskab iseloomustada agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust; Selgitab globaliseerumise eri aspekte, toob näiteid selle mõju kohta arenenud ja arengumaadele; Võrdleb ja analüüsib teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi; On omandanud ülevaate maailma poliitilisest kaardist, nimetab ja näitab kaardil kõik Euroopa riigid ja pealinnad ning maailma suuremad riigid.</p>
3	<p>Teab arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel; Teab agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust; Selgitab globaliseerumise eri aspekte, toob näiteid selle mõju kohta arenenud ja arengumaadele; Võrdleb õpetaja abil teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi; On omandanud ülevaate maailma poliitilisest kaardist, nimetab ja näitab kaardil kõik Euroopa riigid ja pealinnad ning maailma suuremad</p>

	riigid.
2	Teab arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel; Tuttav agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust; Teab globaliseerumise eri aspekte. teab teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi; On omandanud ülevaate maailma poliitilisest kaardist.

5. Õppekirjandus:

- Geograafia mõisted Gümnaasiumile
- Eesti- Vene- Eesti sõnastik
- Üleriigiline geograafia ainenõukogu kasutada geograafia õpetamisel (Tartu Ülikooli KIRJASTUS)
- „MAAILMA ÜHISKONNAGEOGRAAFIA”
- Gümnaasiumile 1 osa, 2 osa,
- Geograafia kontrolltööd gümnaasiumile,
- gümnaasiumile geograafiasõnastik
- Maailma üldgeograafiline kart
- Maailmaatlas
- Tähistaevas. Entsüklopeedia
- Imeline Maa. Entsüklopeedia

6. Õppevahendid:

- Õppefilmid
- Tähistaevas. Entsüklopeedia
- Imeline Maa. Entsüklopeedia
- Geograafia mõisted gümnaasiumile
- Eesti- Vene- Eesti sõnastik
- Üleriigiline geograafia ainenõukogu kasutada geograafia õpetamisel